

FERICITE INTERFERENȚE CU O MARE PERSONALITATE POLIVALENTĂ

SILVIU NEGUȚ

Prof. Univ. Dr.

Vicepreședinte FUMN

La ocazii aniversare, nu de puține ori, avem probleme în a găsi ceva calități celor aflați în atenție sau, dacă este în cauză un singur domeniu, ne chinuim să-i găsim un loc acolo mai în față, mai sus. Acum, în cazul sărbătoritului de astăzi, Academicianul MIRCEA MALIȚA, ne situăm, din contră, într-o altă mare dificultate, întrucât ne aflăm în fața unei personalități cu adevărat polivalente într-o lume liniară, cu realizări ce nu pot fi negate de cei din variile domenii vizate, ci, dimpotrivă, ar trebui să fie mândri.

Încerc aici, acum, schițarea câtorva interferențe cu Domnia-Sa, benefice evident pentru mine, motiv pentru care îi rămân profund îndatorat. Ce șansă am putut avea?!

Cu smerenie, o plecăciune în fața Domniilor-Voastre, Domnule Profesor!

REFERINȚE. Îl cunosc direct, personal, pe Domnul Profesor Malița, de exact 42 de ani. Mai înainte îl știam din unele cărți („Sfinxul“, „Cronica anului 2000“, „Aurul cenușiu“, „Idei în mers“ și altele), care mi se păreau incredibile pentru acele vremuri, ne deschideau mintea încătușată de dictatura comunistă (deși era perioada în care se simțea o oarecare relaxare, care însă nu a durat), precum și din, să zicem, „vorba lumii“..., un intelectual de clasă.

Practic, în 1975, tânăra speranță matematică și „viitorologică“ Mihai C. Botez (dizidentul de mai târziu) ne-a introdus la Domnia-Sa, pe mine și pe Horia C. Matei (viitorul mare istoric), cu manuscrisul cărții ce urma să devină prima ediție a lucrării care anul trecut a văzut a XIV-a ediție, *Enciclopedia statelor lumii*.

Rugămintea noastră a fost să ne scrie o *Prefață*, ceea ce a acceptat, spre marea noastră surprindere, aproape instantaneu, răsfoind manuscrisul, urmărind structura articolelor pentru state, anexe etc., etc. Nu contenea cu aprecierile măgulitoare și, noi, care deja cunoscusem săgețile răuvoitoare ale unor colegi, eram fericiți peste poate. Ba, mai mult, la un moment dat a spus că o va prezenta la ONU drept model de tratare corectă a tuturor statelor lumii, indiferent de culoarea politică și a adăugat, însoțindu-și vorbele de acel zâmbet aparte pe care nu și l-a pierdut niciodată: „Culmea, din partea unui stat comunist!“. Nu-i mai puțin adevărat că noi, Horia și cu mine, vedeam în semnătura Dânsului și o „umbrelă“ în acele vremuri de restriște...

Trei ani mai târziu am avut curajul să apelez din nou, de data aceasta de unul singur, cu multă teamă, mărturisesc, cu rugămintea de a-mi prefața cartea *Un singur Pământ. Omul și mediul înconjurător*, pe care o scrisesem la îndemnul unui prieten, Călin Dimitriu, care aprecia că articolele pe care le publicasem erau foarte accesibile publicului larg, fără să facă rabat de la caracterul științific. Pe vremea aceea, la noi, problematica mediului figura mai mult pe hârtie... Îmi amintesc de faptul că, deși deja ne cunoșteam, ca să zic așa, mi s-a părut cam circumspect și, spre deosebire de prima dată, mi-a spus că trebuie să las manuscrisul, că este foarte ocupat etc., și că voi primi un răspuns de la secretară. Sincer să fiu, constatând răceala diplomatică a Domnului Profesor, am plecat abătut, convins că răspunsul va fi sub o formă sau alta, negativ. Convingerea mi s-a întărit chiar a doua zi, când m-a sunat secretara Dânsului. Numai că, spre marea mea surprindere, mi-a spus că mă așteaptă prefața și că să rămân pe fir ca să vorbesc cu Tovarășul Profesor, care avea să mă gratuleze mai mult decât meritam. Scuzată fie-mi lipsa de modestie, dar reproduc aici paragraful final din respectiva *Prefață*:

„O carte care încurajează reflecția e o carte bună. Aș vrea să relev faptul că autorul și-a exersat meticulozitatea, spiritul de rigoare și acuratețe în lucrări de mare anvergură cum ar fi *Enciclopedia statelor lumii*. Aceste calități le-a transferat în sinteza ce și-a propus-o, realizând acel stil modern în care textul este un comentariu al tabloului de date și care omagiază inteligența cititorului, dându-i câmp liber de inferență. Dar la ele a adăugat un stil cuceritor și plin de poezia pe care natura în orice ipostază, chiar când e disecată științific, nu încetează să o inspire“ (mai 1978).

CURSANT. Domnul Profesor ținea un fel de cursuri-conferințe axate pe teoria jocurilor și probabilităților într-un amfiteatru al Facultății de Matematică din Universitatea București. Cum eu, precum păsările sinucigașe, mă aventurasem într-o teză de doctorat cam pretențioasă, privind utilizarea metodelor statistico-matematice în studiile de geografie umană, și din dorința de a recupera câte ceva din pregătirea mea matematică precară, am devenit un audient asiduu, și mi-a prins bine. Participau persoane, chiar personalități, din varii domenii și întâlnirile se încheiau cu dezbateri extrem de interesante, uneori fascinante. I-am zis, cu acest prilej, despre subiectul tezei mele de doctorat și m-a încurajat. Ba, mai mult, mi-a oferit cu dedicație lucrarea *Matematica organizării*, scrisă împreună cu Corneliu Zidăroiu, care abia apăruse.

REVISTA MILENIUL III. Peste timp, dincolo de întâlnirile mai mult sau mai puțin ocazionale, în ultimii ani ai secolului trecut, Domina-Sa a pus bazele unei reviste aparte, de mare anvergură și complexitate, MILENIUL III, la care m-a invitat să-i fiu colaborator. Greu m-a convins. Era, e-adevărat, o mare onoare, dar știam, de la alți colaboratori ai Dânsului, că e mai bine să-i fii „apropiat de departe“, pentru că dacă intri în echipa sa și nu ești în priză 24 de ore din 24, ori nu ai reacție intempestivă, mai bine dai bir cu fugiții încă de la început. Așa stăteau lucrurile. Era, așa a fost dintotdeauna și la fel a rămas, un om care prețuia enorm timpul și nu-și permitea luxul de a-l irosi. Trebuia să fii în permanență atent, pe fază, să ai reacție rapidă, să găsești răspunsuri la întrebările/problemele în cauză. Nu exista „mă mai gândesc“, „vom vedea“ etc. N-aveai răspuns, n-aveai idei (nu degeaba a scris *Idei în mers!*), n-aveai replică etc., ei bine,

n-aveai ce căuta acolo!... În plus, era de o eficiență incredibilă, era însăși întruparea ergonomiei! Îmi aduc aminte și acum modul exemplar în care s-a făcut sumarul la primul număr, și revista nu era o fițuică, era o adevărată carte (peste 200 de pagini). S-a făcut în numai două-trei ore, interval de timp în care a și sunat câteva personalități, atât românești, cât și străine, între acestea din urmă pe Paul-Marc Henry, fost înalt funcționar ONU și OCDE, „Ambasadeur de France“, autor al mai multor cărți de succes, pe care l-a convins să dea pentru revistă eseul *Reflecții privind globalizarea*, pe care îl pregătise, în fapt, pentru lucrarea „L’Empire des Limites“... Tot Domniei-Sale i s-a datorat și atragerea, în Comitetul Științific, a unor nume de prestigiu mondial, precum Federico Mayor, Jean d’Ormesson, Ilya Prigogine, Sergey Kapitsa, Ernst Ulrich Weizsäcker și alții. Păcat că revista nu a avut o viață mai lungă.

CURSUL DE DIPLOMAȚIE. Am avut marea inspirație de a-l invita să țină acest curs la Masterul de Geopolitică și Relații Internaționale pe care îl fondasem și îl păstoream la ASE, Facultatea de Relații Economice Internaționale. Cine, oare, putea să fie mai indicat pentru așa ceva decât Profesorul Mircea Malița, omul care s-a identificat nu numai cu istoria diplomației moderne, ci și cu practicarea acesteia!! A ținut un curs magistral, un adevărat spectacol, actorul fiind desăvârșit. Da, am zis bine, actorul, pentru că, în fapt, juca roluri variate, funcție de personajele istorice, politice și diplomatice ori de evenimentele pe care le evoca. Și, tolba era plină! Prezenta, interpreta, participarea la dezbaterile din Adunarea Generală ONU privind dezarmarea nucleară, la dezbaterile privind criza rachetelor din Cuba, deasemenea asistase, pe viu, la penibila manifestare a conducătorului sovietic Nikita Hrușciiov, când, deranjat de o replică a ministrului britanic al afacerilor externe, și-a scos pantoful și a bătut cu el în pupitrul de la care își ținea alocuțiunea. Simultan, membrii delegației sovietice băteau cu pumnul în masa la care erau așezați, numai unul doar mima, acesta fiind nimeni altul decât Andrei Gromîko, faimosul ministru de externe sovietic, evident un adevărat diplomat... Sau, de ce nu, umorul cu care relata dialogul (în fapt tocmai lipsa de dialog!) cu șeicul Dubaiului, Rashid bin Said Al-Maktuur, ori scena de la înmormântarea lui John F. Kennedy, cu înaltul președinte francez Charles de Gaulle și micuțul împărat etiopian Haile Selassie I, care purta o sabie foarte lungă, cu care la fiecare mișcare îl deranja pe conducătorul Franței. Ori relatarea primirii Dânsului de către președintele Ronald Reagan cu ocazia prezentării scrisorii de acreditare în calitate de ambasador al României la Washington. O derulare atipică a ceremonialului. Oricare altul și-ar fi făcut un titlu de glorie din primirea de către cel mai puternic om al planetei și n-ar fi suflat o vorbă despre modalitatea pur colocvială a „procesionii“... Dincolo de aceste exemple mai exotice, să le zic, trebuie să precizez excelența relatăre a momentelor cu adevărat semnificative și memorabile din istoria diplomației românești și mondiale.

Deși îl ascultasem de nenumărate ori mai înainte – nu mai vorbesc de cărțile pe care le citisem –, participam și eu la cursuri, aproape cu regularitate. Nu încheia niciodată cursul fără episodul întrebări și dezbateri. Vedeam, simțeam, că este încântat. De altfel, zic eu, nu întâmplător cartea *Mintea cea socotitoare* le-a închinat-o lor, masteranzilor de la Geopolitică și Relații Internaționale, mărtu-

risind că aceștia, l-au „provocat, în sensul cel mai frumos al cuvântului“, cum scrie în *Cuvântul înainte*. La același master am lansat multe din cărțile Domniei-Sale, dezbaterile care urmau fiind adevărate spectacole.

SIMION MEHEDINȚI. Printre altele, ne apropie, ne unește pe cei doi, admirația „fără limite“ față de o altă personalitate polivalentă de talie mondială, Simion Mehedinți, cunoscut mai ales ca geograf, dar având contribuții esențiale în multe alte domenii (etnografie, filosofia științei, educație, pedagogie, geopolitică, fondator și/sau conducător de reviste de ținută etc.). Nu întâmplător Domnul Profesor l-a ales pe Mehedinți drept unul dintre cei doi subiecți ai mișcătorului discurs de recepție la primirea în Academia Română: *Opuși inseparabili* (în oglindă cu Eugen Lovinescu).

FUMN. Domnul Profesor a avut amabilitatea de a mă invita să colaborez cu Dânsul în cadrul unor comisii, asociații și organizații, precum Comisia de Studii Prospective a Academiei Române (prima comunicare pe care am prezentat-o, în Aula Magna, fiind intitulată *Jocuri geopolitice pe scena lumii*), ARCOR (Asociația Română pentru Clubul de la Roma) și, mai ales, Fundația Universitară a Mării Negre, în cadrul căreia am fost membru în Comitetul Director, director general și, din 2013, sunt vicepreședinte. A pus și pune mult suflet în acest ONG aparte în peisajul românesc, care este, evident, copilul său de suflet.

„SECOLUL MEU SCURT“. Am avut onoarea să fiu invitat la lansarea cărții cu acest titlu la Bookfest (22 mai 2015), ocazie cu care am spus, printre altele, următoarele:

„Această carte este scrisă parcă dintr-o suflare, o poveste spusă la gura sobei, o poveste ca în «O mie și una de nopți»: când crezi că se termină, din nou începe... Cu un har ieșit din comun, Domnul Profesor condensează, între copertile uneia și aceleiași cărți, în fapt, trei destine: al Domniei-Sale, al României și al Lumii. Domnia-Sa are o viață, o biografie fabuloasă, pe care o povestește, o deapănă, cu un farmec aparte, nu de puține ori în stilul marilor naratori români: Creangă, Sadoveanu, Rebreanu. Am citit cartea tot timpul însoțit de ... vocea Domnului Profesor. Îmi imaginam că îmi citește Dânsul, și îmi răsună în urechi glasul său inconfundabil!!

Domnia-Sa ne demonstrează, încă o dată, dacă mai era nevoie, că este o personalitate atât de complexă încât este greu s-o fixezi într-un tipar anume. Este, fără îndoială, un renașcentist al timpurilor noastre. Un om care și-a pus amprenta în varii domenii de mare suprafață și relevanță: matematică, filosofie, logică, istorie, viitorologie, eseistică, relații internaționale, diplomație etc., etc. În plus este un orator de excepție!

Toate aceste domenii menționate mai sus, am avut posibilitatea să le justific și să le detaliez în *Laudatio* pe care l-am susținut cu ocazia acordării Domnului Profesor a titlului de *Doctor Honoris Causa* al Academiei de Studii Economice (4 aprilie 2012), la propunerea mea în calitate de decan al Facultății de Relații Economice Internaționale.

Închei acum, ca și atunci, apelând la marele Goethe: „În fața marilor calități ale altcuiva, nu există altă salvare decât ... IUBIREA!“

Vă iubesc Domnule Profesor și aștept să fiu prezent și la lansarea volumului *Secolul meu ... lung!*